

UDK 28-472(049.3)

Primljeno: 01. 10. 2020.

Stručni rad
Professional paper

Izet Pehlić

AFIRMACIJA SREDNJEG PRAVCA TUMAČENJA ISLAMA U OBLASTI ODGOJA

(Jusuf el-Karadavi: *Enciklopedija islamskog odgoja*, knjiga 1. i knjiga 2, Islamski pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici i Izdavačka djelatnost “Hedef”, Zenica, 2020)

Enciklopedija islamskog odgoja dvotomno je autorsko djelo Jusufa el-Karadavija, istaknutog savremenog islamskog učenjaka, pravnika, pisca i erudite. Strukturu prve knjige čine predgovor bosanskom izdanju, Uvod, predgovor i pet zasebno strukturiranih i naslovljenih dijelova. Druga knjiga sastoji se iz pet zasebno strukturiranih i naslovljenih dijelova.

Predgovor bosanskom izdanju napisao je dr. hafiz Safvet Halilović, redovni profesor tefsira na Islamskom pedagoškom fakultetu Univerziteta u Zenici, učenik šejha El-Karadavija i član Internacionalne lige učenika šejha El-Karadavija, što ovom djelu daje posebnu autentičnost. Predgovor je u velikoj mjeri u funkciji predstavljanja filozofskog pristupa Jusufa el-Karadavija koji promovira srednji put lišen krajnosti, ekstremizma, zastranjivanja i pretjerivanja bilo koje vrste. Srednji ili umjereni pravac (*el-wesatiyya el-islāmiyya*) u tumačenju islama, njegovih učenja, propisa i odredbi, ustvari, pravac je koji ne dopušta bilo kakav ekstremizam, ali, istovremeno, ne dozvoljava ni opuštenost u vjeri. Zahvaljujući toj činjenici šejh El-Karadavi uživa povjerenje velikog broja znanstvenika muslimana diljem svijeta, od Indonezije do Maroka, od Južne Afrike do Rusije, a posebno među muslimanima koji žive u zemljama zapadne Evrope i Amerike. Sa idejama uravnoteženosti i islamske središnjosti prožeta su sva djela i fetve cijenjenog šejha El-Karadavija.

El-Karadavijev pristup istovremeno ne dozvoljava tumačenje islama “po naruđbi” ili, pak, zarad nečijeg hatara, interesa, naklonosti ili zadovoljstva, te često naglašava da je Božije zadovoljstvo iznad bilo čijeg drugog. U okviru predgovora izdvojene su neke važne poruke šejha el-Karadavija koje posvjedočuju navedeni pristup. Značajno mjesto u predgovoru dato je razumijevanju islamske središnjosti i umjerenosti, te su u najkraćem obliku navedene ideje tog pravca. Safvet Halilović konstatira: “Onima koji su slušali njegova predavanja i vazove ili, pak, čitali njegove knjige jasno je da je on govornik (*hatīb*) koji vrlo precizno govori, autor (*kātib*) koji vješto piše i pjesnik (*šā'ir*) koji nadahnuto sklada poeziju. On je velikan kojega krasi vrline istinskog alima, preciznost i razboritost fakiha, promišljanje filozofa, narav pjesnika, vještina književnika, ponos vjernika i duh borca koji prodorno gleda. On je borac koji brine brigu o vjeri i zajednici, snažan u svome vjerovanju, ustrajan u svome znanju, omiljen među širokim muslimanskim masama diljem svijeta” (knjiga 1, str. 6-7).

U Uvodu El-Karadavi čitaocima uvodi u logiku i razumijevanje sadržaja, pojašnjava sveobuhvatnost, širinu i dubinu islamskog koncepta, naglašava postojanje propisa u svim oblastima vjernikovog života a njihovo implementiranje vidi kao održavanje vjernikove veze s njegovim Stvoriteljem. Pri tome, odgoj i promovira kao suštinu čovjekovog bivstvovanja i uloge na Zemlji. Predgovor knjige je u funkciji jasnijeg pojmovnog određenja islamskog odgoja u islamskoj i arapskoj tradiciji, a centralno mjesto ima pojam *edeb* (odgoj ili ćudoređe) koji svjedoči senzibilitet i kompetenciju za uspostavljanje kvalitetnog odnosa. U suštini islamsko razumijevanje edeba je očovječenje čovjeka, vraćanje njegovoj iskonskoj ljudskoj prirodi, a uzdizanje iznad prohtjeva životinjskih vrsta, afirmiranje i oživljavanje univerzalnih ljudskih vrijednosti.

Prva knjiga *Enciklopedije islamskog odgoja* sastoji se iz sljedećih dijelova: 1. Edeb prema Uzvišenom Allahu (s poglavljima: Edeb prema Uzvišenom Allahu, Kultura ponašanja muslimana prema Muhammedu, s.a.v.s.), 2. Kultura ponašanja prema duši (s poglavljima: Kultura ponašanja muslimana u zauzimanju stava, formiranju mišljenja i pristupa, Čvrsto držanje i ustrajavanje na istini, Povratak istini), 3. Kultura vjernika prema snu i javi (s poglavljima: Kultura vjernika prema snu i javi, Kultura vjernika prema hrani i piću), 4. Ćudoredni odnos vjernika prema odjeći i ukrasima, 5. Kultura ponašanja prema porodici (s poglavljima: Edeb prema srodnicima, Edeb u braku i bračni život, Propisi roditeljstva, Edeb prema rodbini).

Druga knjiga *Enciklopedije islamskog odgoja* sastoji se iz sljedećih dijelova: 1. Odnos muslimana prema društvu (s poglavljima: Odnos mislimana prema siročadima, siromasima, putnicima namjernicima i onima koji su njegovom posjedu, Ophođenje

muslimana prema komšiji, Kako se musliman treba ophoditi prema drugovima i prijateljima, Ponašanje muslimana prilikom nazivanja selama i pozdravljanja, Norme prilikom odlaska u posjetu bolesniku, Kako se musliman treba ponašati na sijelu i u društvu, Ponašanje muslimana u razgovoru s drugima), 2. Odnos muslimana prema zdravstvenoj zaštiti, bolesti, liječenju i hospitalizaciji (s poglavljima: Propisi o zdravlju i zaštiti o bolesti, Opće norme medicine i liječenja, Ponašanje u bolesti, izdržljivost i zadovoljstvo, Posjeta bolesniku i način obavljanja iste, Dužnosti porodice prema bolesniku), 3. Norme ponašanja muslimana u smijehu, humoru i zabavi, 4. Kultura ponašanja prilikom putovanja i kretanja, 5. Ponašanje muslimana kod preporučivanja dobra i odvrćanja od zla.

Enciklopedija islamskog odgoja jedno je od preko dvije stotine djela i studija o islamu u autorstvu Jusufa el-Karadavija. Posebnost ove knjige jeste i u tome što je jedna od posljednjih njegovih velikih studija koja je nastala u najizraslijoj i najzrelijoj el-Karadavijevoj spisateljskoj fazi, te se na neki način može smatrati i njegovim životnim djelom.

Prva knjiga ima 408 stranica bez sadržaja, a druga 504 stranice ne ubrajajući i sadržaj na kraju. Tekst na svakoj stranici je štampan vrlo pregledno i sa odgovarajućim proredom. Poglavlja i potpoglavlja jasno su naglašena, numerirana i zajedno čine metodološki kvalitetnu strukturu koja pomaže čitaocima da se lakše i jednostavnije kreću kroz tekst, te jednostavnije pronađu informaciju na koju ponovo žele usmjeriti svoju pažnju.

Enciklopedija islamskog odgoja pisana je svim uzrastima, prijevod na bosanski jezik je adekvatan, stil jednostavan, lahka je za čitanje i razumijevanje. Uz sve korištene stručne riječi i pojmove na arapskom jeziku odmah u tekstu stavljen je ekvivalentan izraz na bosanskom jeziku. Knjiga je svojevrsni edukacijski priručnik za implementaciju lijepog i prefinjenog islamskog ponašanja u svakodnevnim životnim situacijama. Kao takva, predstavlja izuzetno štivo s praktičnom vrijednošću za svakog vjernika muslimana i onoga ko je zainteresiran za razumijevanje filozofije i prakse islamskog ponašanja. Naravno, knjiga *Enciklopedija islamskog odgoja* izuzetno je vrijedna za sve koji se bave izučavanjem islamskog odgoja jer na enciklopedijski način, na jednom mjestu, nudi niz slojevitih znanstveno utemeljenih spoznaja iz islamske etike.

Adresa autora
Authors' address

Izet Pehlić
Univerzitet u Zenici
Islamski pedagoški fakultet
izet.pehlic@gmail.com